

Onderwerp Implementatie Kostendelersnorm

Steller M.K.J. Halley

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 53 11 Bijlage(n)

Ons kenmerk 5555816

Datum 09-03-2016 Uw brief van

Uw kenmerk

Geachte heer, mevrouw,

De participatiewet is ingegaan op 1 januari 2015. Deze wet introduceert ook een aantal wijzigingen op het gebied van inkomen. Zo is de systematiek ten aanzien van het bepalen van de hoogte van de uitkering op de schop gegaan. De belangrijkste wijziging is de introductie van de kostendelersnorm. Onder de WWB ontving een klant een lagere uitkering als hij of zij met een of meer dan een persoon op een adres woonde. Het aantal mensen op het adres was daarbij niet relevant. Onder de Participatiewet is dit aantal mensen juist wel relevant: hoe meer mensen op het adres, hoe lager de uitkering. Deze aanpassing geldt vanaf 1 januari 2015 voor alle nieuwe klanten die een uitkering aanvragen. Er is sprake van overgangsrecht. Dit houdt in dat de kostendelersnorm voor bestaande klanten pas inging op 1 juli 2015. Gemeenten moesten dus voor die datum bepalen of, en zo ja in welke mate, de uitkering van bestaande klanten moet worden aangepast.

Wij informeren u met deze brief over de manier waarop wij de betreffende uitkeringen hebben aangepast, wat de resultaten hiervan zijn en welke gevolgen dit heeft gehad voor onze klanten en de gemeentelijke organisatie.

Aanleiding

Het uitgangspunt van de kostendelersnorm is dat bijstandsontvangers die met meerdere mensen op een adres wonen, financieel voordeel hebben omdat ze kosten kunnen delen. Hoe meer mensen op een adres, hoe groter het voordeel. De kostendelersnorm regelt daarom dat de uitkeringsnorm lager wordt naarmate er meer mensen op een adres wonen. De kostendelersnorm is onderdeel van een pakket maatregelen die de bijstand in de woorden van het ministerie "activerender" moet maken. De achterliggende gedachte is dat de bijstand beter moet worden afgestemd op de omstandigheden van de klant en dat het aantrekkelijker moet worden voor klanten om te gaan werken of te participeren.

Gevolgen voor hoogte uitkering

Aantal personen van 21 jaar of ouder in een huishouden	Bijstandsnorm per persoon (gehuwdennorm = 100%)	Bedrag (gehuwdennorm = € 1.320, -)
1	70%	€ 924, -
2	50%	€ 660, -
3	43,33%	€ 572, -
4	40%	€ 528, -
5	38%	€ 501, -

De kostendelersnorm geldt ook voor huishoudens met meer dan 5 personen. De bedragen zijn afgerond en er is geen rekening gehouden met de vakantietoeslag. Bij de kostendelersnorm tellen de inkomsten en het vermogen van andere huisgenoten niet mee voor het recht op bijstand. Dit geldt overigens wel voor klanten die een gezamenlijke huishouding voeren (= gehuwdennorm).

Uitzonderingen

Voor de kostendelersnorm maakt het in beginsel niet uit of de personen op het zelfde adres familie van elkaar zijn. Het maakt ook niet uit waarom er een woning wordt gedeeld. En ook klanten die gehuwd zijn ontvangen een lagere uitkering als er nog meer personen bij hun op het adres wonen. Er zijn in de wet echter wel een aantal uitzonderingen opgenomen. De volgende huisgenoten tellen niet mee voor de kostendelersnorm:

- jongeren tot 21 jaar,
- studenten die een opleiding volgen die recht kan geven op studiefinanciering (Wsf 2000),
- leerlingen die de beroepsbegeleidende leerweg (BBL) volgen,
- meerderjarige leerlingen die onderwijs volgen dat recht geeft op Wet tegemoetkoming onderwijskosten schoolgaande kinderen (Wtos),
- kamerhuurders en kostgangers die een normale (commerciële) prijs betalen voor de kamer en/of de kost en inwoning en hiervoor een schriftelijke huurovereenkomst hebben opgesteld. Let op: deze uitzondering is niet van toepassing op bloedverwanten van de eerste en tweede graad (zoals broers en zussen).

Herbeoordeling

De gemeente Groningen had in 2014 ongeveer 2500 uitkeringsgerechtigden die met meerdere personen op een adres woonden. Wij zijn een herbeoordelingsactie gestart om te bepalen of en zo ja, in welke mate hun uitkering moest worden aangepast.

Werkwijze

Wij hebben de groep van 2500 klanten vanaf september 2014 op meerdere momenten voorgelicht over de kostendelersnorm. Wij hebben ze vervolgens vanaf januari 2015 in cohorten aangeschreven en ze gevraagd om informatie te verstrekken waarmee wij konden bepalen of zij wel of niet onder een van de uitzonderingsbepalingen vielen. Wij zijn (indien nodig) op basis van de informatie die wij van hen kregen, met ze in gesprek gegaan. Wij hebben tevens gecommuniceerd dat als de klant (meermalen) niet reageerde, wij de uitkeringsnorm zouden aanpassen op basis van de informatie die wij tot onze beschikking hadden. De benodigde informatie had betrekking op de vraag of er sprake was van commerciële huur en / of studerende medebewoners. De gemeente beschikt namelijk zelf niet over deze informatie omdat deze voorheen niet van belang was voor het vaststellen van het recht op bijstand.

Afronding herbeoordeling

De herbeoordelingsactie is tijdig voltooid. Alle herbeoordelingen zijn voor 1 juli verricht. Alle klanten hebben tijdig een beschikking ontvangen. Alle uitkeringen zijn tijdig en conform de nieuw vastgestelde norm betaald. Wij hebben vergeleken met soortgelijke herbeoordelingsacties weinig telefoontjes, klachten en bezwaarschriften ontvangen. Daarnaast heeft de afdeling Kwaliteit een omvangrijke en gerichte steekproef gedaan op de dossiers die we hebben beoordeeld. De letterlijke conclusie van de steekproef luidt:

“De indruk is overwegend positief. Een deel van de tekortkomingen is te wijten aan het feit dat het beleid aangaande de kostendelersnorm zeer traag en laat is ingevuld/verduidelijkt.”

Wij kunnen ons in deze conclusie vinden. Tijdens de herbeoordelingsactie kwamen er veel complexe casussen voorbij. Daardoor moesten we op het niveau van uitvoeringsbeleid veel meer uitdenken en uitwerken dan we hadden verwacht. Dit vroeg veel afstemming tussen uitvoering, beleid en juridische zaken. Daardoor konden we over sommige casussen pas laat (nieuwe) instructies uitrollen. De casussen waarbij als gevolg daarvan niet altijd uniform is gehandeld zijn inmiddels gecorrigeerd.

Financiële effecten*Gevolgen voor klanten*

Er zijn ongeveer 1000 klanten wiens norm is verhoogd of verlaagd. De overige 1500 klanten bleken onder een uitzonderingsbepaling te vallen. Zie onderstaande tabel.

Categorie	Daling van meer dan € 400, -	Daling van meer dan € 300, -	Daling van meer dan € 200, -	Daling van meer dan € 100, -	Stijging
Alleenstaande	72	169	280	11	340
Alleenstaande ouder	3	3	25	0	9
Gehuwd zonder kinderen	1	5	32	0	2
Gehuwd met kinderen	1	1	11	0	1
Totaal	77	206	348	11	352

Gevolgen voor bijstandsuitgaven

De kostendelersnorm heeft geen noemenswaardige besparing op de bijstandsuitgaven tot gevolg gehad.

Totale uitgaven in mei: 6.886.000

Totale uitgaven in juni: 7.007.000

Totale uitgaven in juli: 6.922.000

Totale uitgaven in aug: 6.926.000

Totale uitgaven in sept: 6.884.000

Handhaving

De kostendelersnorm is lastig te handhaven. Alle medebewoners op een adres kunnen nu van invloed zijn op de hoogte van de uitkering, ook als ze zelf geen uitkering ontvangen. We hebben het aantal verhuisbewegingen op de adressen waar we een uitkering verstrekken enkele keren gemeten. Het gaat om zo'n 250 tot 350 verhuisbewegingen per week. Elke mutatie kan relevant zijn: de klant zelf verhuist, er komt iemand op zijn adres wonen of er gaat juist iemand weg. Wij hebben niet de capaciteit om een onderzoek te starten n.a.v. al deze mutaties. We zijn dus in grote mate afhankelijk van de klant als het gaat om het doorgeven van wijzigingen die van invloed kunnen zijn op zijn of haar uitkering. De klant is ook verplicht dit te melden. Dit brengt risico's mee voor zowel klanten als voor de gemeente. We beheersen deze risico's als volgt. Wij ontvangen en controleren elke twee maanden signalen van het Inlichtingenbureau over verhuisbewegingen en overige mutaties die betrekking hebben op de medebewoners van de groep klanten die nu een uitkering ontvangt op basis van de kostendelersnorm. Het risico op onrechtmatigheden voor wat betreft deze groep van klanten achten we dan ook zeer beperkt. Daarnaast zullen we steekproefsgewijs controles verrichten naar de groep klanten die op dit moment geen uitkering op basis van de kostendelersnorm ontvangt. Wij hebben deze beheersmaatregelen afgestemd met onze accountant (EY). Dit thema speelt overigens in alle (grotere) gemeenten.

Burgers die onevenredig hard worden geraakt door de Kostendelersnorm

Er zijn klanten die door de kostendelersnorm een lagere uitkering ontvangen terwijl ze feitelijk geen kosten kunnen delen. Het gaat dan om dak- en thuislozen in de daklozenopvang en partners die een gezamenlijke huishouding voeren waarbij een van de partners geen geldige verblijfstitel heeft en dus geen inkomsten heeft.

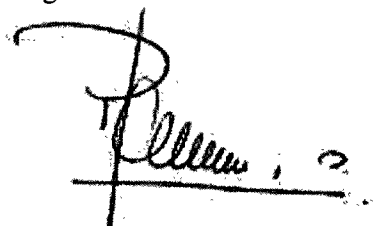
Wij hebben maatregelen genomen om deze groepen tegemoet te komen.

- Dak- en thuislozen: Deze groep kan in de regel geen kosten delen. Wij hebben in ons beleid vastgelegd dat hun uitkering met 8% van de gehuwdennorm wordt verlaagd. Dit betekent in de praktijk dat de hoogte van de uitkering van deze groep gelijk blijft.
- Gezinnen met een partner zonder geldige verblijfstitel: Het gaat hier om mensen die samenleven met een niet-rechthebbende partner, bijvoorbeeld iemand die gehuwd is met een (nog) niet toegelaten vreemdeling. De wet bepaalt dat deze partners niet mogen werken en geen aanspraak kunnen maken op een uitkering. Maar ze tellen wel mee voor de kostendelersnorm. Hierdoor ontstaat een kromme situatie. De uitkering van de medebewoner(s) gaat omlaag terwijl er feitelijk geen kosten kunnen worden gedeeld. De gemeente Amsterdam is in dit kader een lobby begonnen en heeft hierbij veelvuldig de media gezocht. Amsterdam heeft in de herfst besloten deze groep financieel te compenseren. De gemeente Groningen was deze groep toen al tegemoet gekomen: wij hebben direct per 1-7-2015 in ons uitvoeringsbeleid opgenomen dat partners zonder geldige verblijfstitel niet meetellen voor de kostendelersnorm. Dit houdt in dat de aanwezigheid van een niet rechthebbende partner niet leidt tot de verlaging van de uitkering van de medebewoner(s).

De kostendelersnorm kan tenslotte nadelige gevolgen hebben voor klanten die bijzondere bijstand aanvragen. De (hoogte van de) uitkeringsnorm speelt namelijk een rol in de draagkrachtberekening. Hierdoor kan het gebeuren dat mensen die met meer mensen op een adres wonen minder of geen aanspraak kunnen maken op bijzondere bijstand. Wij hebben daarom besloten de kostendelersnorm niet toe te passen bij de draagkrachtberekening.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
Peter den Oudsten

de secretaris,
Peter Teesink